

lunacy

Sanhedrin - tractate of Babylonian Talmud ("Bavli"), old oral text 1st - 6th century CE

סנהדרין מ"ב א:ג'ה'

וְאָמַר רַבִּי אַחָא בַר חֲנִינָא אָמַר רַבִּי אָסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַמְּבָרֵךְ
עַל הַחֹדֶשׁ בְּזִמְנוֹ כְּאִילוּ מְקַבֵּל פָּנֵי שְׂכִינָה. כְּתִיב הֵכָא "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה",
וְכְתִיב הֵתָם "זֶה אֵלַי וְאֶנְוְהוּ".

תָּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְיֵאל: אֵילָמָּל לֹא זָכוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְהַקְבִּיל פָּנֵי
אֲבִיהֶן שְׁבַשְׁמִים כָּל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ, דִּיִּים. אָמַר אַבְיִי: הֲלֹכָךְ נִימְרִינְהוּ
מְעוּמָד.

מְרִימָר וּמָר זוטרא מְכַתְּפֵי אֶהְדֵּי וּמְבָרְכֵי. אָמַר לִיה רַב אַחָא לְרַב
אָשִׁי: בְּמַעְרְבָא מְבָרְכֵי "בְּרוּךְ מְחִידֵשׁ חֳדָשִׁים". אָמַר לִיה: הָאִי נָשִׁי
דִּידָן נָמִי מְבָרְכֵי. אֶלָּא כְּדָרְב יְהוּדָה, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה: "בְּרוּךְ [וְכוֹי]
אֲשֶׁר בְּמֵאמְרוֹ בָּרָא שְׁחָקִים, וּבְרוּחַ פִּיּו כָּל צְבָאָם. חֶק וְזִמָּן נָתַן לָהֶם
שְׁלֹא יִשְׁנוּ אֶת תַּפְקִידָם, שְׁשִׁים וּשְׁמֹנִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם. פּוֹעֵלִי
אַמֶּת שְׁפָעוּלָתָן אֱמֶת. וְלִלְבָּנָה אָמַר שְׁתַּחֲחִידֵשׁ עֲטָרַת תַּפְאָרֶת לַעֲמוּסֵי
בֶטֶן, שֶׁהֵן עֲתִידִין לְהַתְחִידֵשׁ כְּמוֹתָהּ וּלְפָאֵר לְיוֹצְרָם עַל שֵׁם כְּבוֹד
מְלָכוּתָהּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְחִידֵשׁ חֳדָשִׁים".

Sanhedrin 42a:3-5

And Rabbi Aḥa bar Ḥanina says that Rabbi Asi says that Rabbi Yohanan says: anyone who blesses the month in its time, it is as if he greets the Face of the Divine Presence. It is written here "This month shall be for you the beginning of months" (Exodus 12:2), and it is written there, at the splitting of the sea: "This is my God and I will glorify Him" (Exodus 15:2).

The school of Rabbi Yishmael taught: If the Jewish people merited to greet the Face of their Father in Heaven only one time each and every month, it would suffice for them. Abaye said: Therefore, we will say the blessing while standing.

Mareimar and Mar Zutra would lean on one another's shoulders and recite the blessing. [...] The full version of the blessing is the version of Rav Yehuda. As Rav Yehuda says: Blessed are You, Lord our God, King of the Universe, Who by His word created the heavens, and by the breath of his mouth all their hosts. He set for them a law and a time, that they should not deviate from their task. And they are joyous and glad to perform the will of their Owner; they are workers of truth whose work is truth. And to the moon He said that it should renew itself as a crown of beauty for those He carried from the womb, as they are destined to be renewed like it, and to praise their Creator for the name of His glorious kingdom. Blessed are You the Lord, Who renews the months.

the Shulchan Aruch (Rav Yosef Karo) is a Sefardi halachic work from 16th century - with the addition of Ashkenazi commentary from the Rema (Rav Moshe Isserles) it's widely considered authoritative

שולחן ערוך, אורח חיים תכ"ו:ב'

אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם ובגדיו נאים: הגה ודוקא אם ליל מוצאי שבת הוא קודם י' בחדש אז ממתינין עד מוצאי שבת אבל אם היא אח"כ אין ממתינין עד מוצאי שבת שמא יהיו ב' לילות או ג' או ד' עננים ולא יראו הלבנה ויעבור הזמן וכשמקדשין אותה בחול יש ללבוש בגדים נאים (ת"ה סי' ל"ה).

אין מקדשין הלבנה קודם תשעה באב ולא קודם י"ה (מהרי"ל) ובמוצאי י"כ מקדשין אותה דאז שורין בשמחה אבל לא במוצאי תשעה באב או שאר תענית (ד"ע) ואין מקדשין אותה במוצאי שבת שחל בו י"ט (מהרי"ל הל' י"ט)

ותולה עיניו ומיישר רגליו ומברך (מעומד) (טור) ואומר שלשה פעמים סימן טוב תהיה לכל ישראל ברוך יוצרך וכו':

הגה ורוקד ג' פעמים כנגדה ואומר כשם שאני רוקד כו' ואומר תפול עליהם וגו' ולמפרע כאבן ידמו כו' ג' פעמים ואומר לחבירו ג"פ שלום עליך (הג"ה החדשות) ומשיב הוי כשואל (טור) ונוהגין לומר דוד מלך ישראל חי וקים שמלכותו נמשל ללבנה ועתיד להתחדש כמותה וכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה שהוא הקב"ה ...

Shulchan Arukh, Orach Chayim 426:2

We should only bless regarding the moon on motza'ei Shabbat, when one is perfumed and one's clothes are nice.

Rema: and this is specifically when motza'ei Shabbat is before the 10th of the Hebrew month, in this case we wait until motza'ei Shabbat. However, if it's after this we don't wait to motza'ei Shabbat, lest there are 2 or 3 or 4 cloudy nights and the moon is invisible, and the time to bless passes. And when we bless the moon during the week, it's good to put on nice clothes (T"H chapter 35).

We don't sanctify the moon before Tisha b'Av or before Yom haDin (Maharil), and when Yom Kippur goes out we bless it, since then we exist in a joyful state - but not when Tisha b'Av goes out, or any other fast (my own opinion), and we don't sanctify it on motza'ei Shabbat which falls on Yom Tov (Maharil, laws of Yom Tov).

And one fixes their eyes and straightens their legs and blesses (Standing) (Tur) and says three times: "A good sign it will be for all of Israel, Blessed is your Creator etc."

Rema: and dances three times towards it, and says "Just as I dance, etc", and says "Fear and terror will fall on them, etc" (Shemot 15:16), and again backwards, "Like a stone they will be, etc" three times, and says to one's friend three times "Peace be upon you" (Hagahot haChadashot), and responding to this greeting is like saying it

(Tur). And we are accustomed to say "David, King of Israel, lives and exists", since his kingdom is compared to the moon and will in the future be renewed like it. And the assembly of Israel will return and cleave to her Husband, who is the Holy Blessed One...

Magen Avraham (Rav Abraham Abele Gombiner), commentary on the Shulchan Aruch, 17th century Poland

מגן אברהם תכ"ו:ח'

ותולה עיניו. ובשל"ה והגה' י"נ שלא יסתכל בה רק בפעם הראשון
שיראה עמידתה ואח"כ אסור להסתכל בה:

Magen Avraham 426:8

And fixes his eyes. And in the Sh'lah and in the notes, there are some who are accustomed not to look at the moon except for the first time that one sees its standing, and after this it's forbidden to look at this.

Mishnah Berurah (Rabbi Yisrael Meir Kagan, the Chofetz Chayim) is a synthesis of commentaries on the Shulchan Aruch, Poland, 19th century

משנה ברורה תכ"ו:י"ד

(יד) ורוקד וכו' - וכתבו האחרונים דיזהר מאוד שלא יכרע ברכיו
לרקוד דלא יהא נראה ככורע ללבנה אלא יסמוך על אצבעות רגליו
וירקוד:

Mishnah Berurah 426:14

And dance, etc - the acharonim wrote that one should be very careful not to bend one's knees to dance, in order not to seem like one is bowing to the moon. Rather, one should lean on one's toes and dance.

Additional Sources

כף החיים על שולחן ערוך אורח חיים תכ"ו:ל"א'
(לו) שם. ברוך יוצרך וכו' ברוך יוצריך ברוך עושיך ברוך קוניך ברוך
בוראיך וסי' יעקב והוא רמז לו. טור.

Kaf HaChayim on Shulchan Arukh, Orach Chayim 426:36:1

'Blessed is your former' etc. Blessed is your former [yotsreich], blessed is your maker ['oseich], blessed is your blessed is your founder [koneich] , blessed is your creator [boreich] - and your mnemonic is Ya'akov , and it's a reference to him. (Tur)

שולחן ערוך, אבן העזר ס"ד:ג'

(ג) י"א שאין נושאים נשים לא בע"ש ולא בא' בשבת גזירה שמא יבא לידי חלול שבת בתיקון הסעודה ויש מתירין וכן פשט המנהג לישא נשים בערב שבת והוא שיטרח בסעודת הנשואין ג' ימים קודם הנישואין ומקום שאין ב"ד יושבים בו אלא בשני ובחמישי בלבד בתולה נשאת ביום רביעי שאם היתה לו טענת בתולים ישכים לב"ד ומנהג חכמים שהנושא את הבעולה ישאנה בחמישי כדי שיהיה שמח עמה ג' ימים חמישי בשבת וע"ש ושבת ויוצא למלאכתו יום א' (ונהגו שלא לישא נשים אלא בתחלת החדש בעוד שהלבנה במלוואה) (הר"ן סוף פרק ארבע מיתות וע' בי"ד סי' קע"ט):

Shulchan Arukh, Even HaEzer 64:3

(3) There are some who forbid marrying on erev shabbat or Sunday. It is a stringency put in place to prevent a violation of shabbat during the wedding feast. There are those who are lenient regarding this practice. The minhag is to marry women on erev shabbat, as long as the bridegroom prepares for the wedding feast for three days before the wedding. A place that does not have a beit din except on Monday and Thursday, a virgin should marry on Wednesday so that if there is a claim on her [someone claims she is still married], they can go to the beit din. The minhag of the wise ones was that one who was marrying a previously married woman should marry her on Thursday so that he could celebrate with her for three days - Thursday, Friday, and Saturday, and return to work on Sunday. (Rema: There is a custom to only

marry at the beginning of the month when the moon is getting fuller, Ran end of chapter arba mitot. See also yoreh deah siman 179)

שולחן ערוך, יורה דעה קע"ט:ב'

(ב) נהגו שאין מתחילין בב' ובד' ואין נושאים נשים אלא במילוי הלבנה: הגה ולכן נהגו ג"כ להתחיל ללמוד בר"ח כי אע"פ שאין נישואין יש סימן (סמ"ק סימן קל"ו) במה שאדם יודע שהוא כנגד המזל לא יעשה ולא יסמוך על הנס אלא שאין לחקור אחר זה משום תמים תהיה (תשובת רמב"ן סימן רפ"ו) כמו שנתבאר:

Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 179:2

(2) We have the custom to not begin things on the second or fourth days of the week (Monday or Wednesday) and we only take wives during the full moon. [Comment of Rema: And therefore, we have the custom as well to begin study on Rosh Chodesh, because even though there is no divinatory benefit, there is a symbol (SM"K 136). What a person knows to be inauspicious, they should not do, and they should not rely on miracles. However, one must not investigate this matter, because one should be "wholehearted" (Responsa of Ramba"n 286) as will be explained.]

כף החיים על שולחן ערוך אורח חיים תכ"ו:מ"ב

(א) (מב) שם. בהגה. ואומר תפול עליהם וכו' ג"פ ישר להציל מלכות דבי"ע מן הקלי' ובהפך להשליך הקלי' על שונאי ישראל להכניעם. מבו"ש ופע"ח שם. וכ"ה בסידור הרש"ש ז"ל:

Kaf HaChayim on Shulchan Arukh, Orach Chayim 426:42

There, in a note: and he says 'fall upon them' etc.

Three times forwards to save the kingship of bria' yetsirah asiah from the shards, and backwards to send the shards onto the haters of Israel to subdue them.

מאירי על סנהדרין מ"ב א:ב'

... אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם וכליו נאים ... ורוקד שלש רקידות כנגדה ואומר כשם שאני רוקד ואיני יכול ליגע בכך כך כל המרקד כנגדי לא יגע בי תפול עליהם אימתה ופחד וכו' ושיאמר זה דרך תפלה לא דרך נחש ולחש חלילה אלא דרך תפלה ובקשה ודרך הערה והתבוננות על פלאות השם ויכלתו בחדוש ובהשתנות הטבעים ולהעניש לממרים ולגמול לטובים:

Meiri on Sanhedrin 42a:2

... we only bless the moon on motzei Shabbat when one is drunk and one's clothes are nice ... dances three dances towards it, and says "just as I dance and am unable to touch you, so should all who dance towards me not touch me - fall upon them fear and trembling, etc.," and one should say this in a mode of prayer and not a mode of cursing and muttering, God forbid, rather a mode of prayer and entreaty, and a mode of awakening and observing God's wonders and capability in the newness and the change in nature, and to punish rebels and care for the good.

Source Sheet created on Sefaria by Isabel Bard